

Педагогічно доцільно організована самостійна робота студентів спонукає їх отримувати навчальну інформацію з різноманітних джерел (від підручника – до Internet), формує навички самостійного планування й організації власного навчального процесу, що забезпечує перехід до безперервної освіти (самоосвіти) після завершення навчання в закладі вищої освіти, дає змогу максимально використати сильні якості особистості завдяки самостійному вибору часу і способів роботи, джерел інформації.

Отже, головне завдання організації самостійної роботи студентів – це використання традиційних та інноваційних форм і методів навчання, які б, доповнюючи один одного, становили єдину систему, яку можна адаптувати до особливостей навчального процесу в конкретному закладі вищої освіти з метою оптимізації навчання і підготовки висококваліфікованих фахівців.

Рациональна організація самостійної роботи студентів із використанням інноваційних форм та інформаційно-комп'ютерних технологій не тільки дозволяє інтенсифікувати роботу в якісному засвоєнні навчального матеріалу, а й закладає основи подальшої постійної самоосвіти і самовдосконалення, а інформаційно-освітнє середовище, яке створюється за допомогою інтеграції сукупності програмно-апаратних та традиційних форм навчання, визначає самостійну роботу студента як більш незалежну, пріоритетну і творчу.

Список використаної літератури

1. Активізація самостійної роботи студентів-стоматологів за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення / [Чулак Л.Д., Штурмінський В.Г., Бас А.О., Вальда В.В.] // Вісник стоматології. – 2005. – №2. – С. 92-94.
2. Дзяк Г.В. Роль і місце самостійної роботи в підготовці лікаря / Г.В.Дзяк, Н.В.Ліхолетова, П.О.Неруш // Сучасні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах України: навч.-метод. конф.: тези доп. – Луганськ, 2000. – С. 104.
3. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 68–70.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 351 с.
5. Шихальова С. В. Впровадження нових інформаційних технологій у процес вивчення іноземних мов / С. В. Шихальова // Педагогічний пошук. – 2002. – № 4. – С. 27– 28.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Каськова Л.Ф., Кулай О.О., Андріянова О.Ю.

Українська медична стоматологічна академія

У сучасних умовах підготовка висококваліфікованого лікаря-стоматолога неможлива без ефективної практичної підготовки, яка діє, починаючи з другого курсу: практичні заняття, навчальна практика, плюс бажання, розум, витривалість, знання викладачів і студентів.

Ключові слова: практична підготовка, студенти, пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології.

In modern conditions, the training of a highly qualified dentist is impossible without effective practical training, which runs from the second year: practical classes, academic practice, plus desire, mind, endurance, knowledge of teachers and students.

Keywords: practical training, students, propaedeutics of pediatric therapeutic dentistry.

Формування і всебічний розвиток особистості, забезпечення умов для самовизначення й самореалізації – провідна мета галузі освіти на етапі побудови розвинутого демократичного суспільства. Перебудова вищої освіти передбачає підготовку спеціалістів на вищому рівні, який має відповідати вимогам ринкових відносин, поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання і практичні навички [1]. Згідно із Законом України "Про освіту" метою освіти є «підготовка конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [2]. У зв'язку із сучасними вимогами до підготовки студентів до праці та життя, активної участі у виробничій діяльності набуває особливого значення формування в студентів практичних навичок і вмінь.

Навички формуються на основі знання способів виконання дії. Найбільш успішно – швидко і безпомилково – студенти опановують навички на основі знання і застосування алгоритму чи алгоритмічного наказу. Успішно з цією метою можна застосувати завдання орієнтовної основи дій. На практичних заняттях студенти для відпрацювання практичних навичок застосовують орієнтовні карти дій, що містяться в методичних розробках для самостійної роботи студентів. Окрім цього, вони використовують складені викладачами кафедри алгоритми маніпуляцій, передбачені „Стандартом вищої освіти України” – державним нормативним документом, в якому узагальнюється зміст освіти, відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі господарства держави і вимоги до його компетентності.

Знання, навички і вміння перевіряються на різних етапах навчального процесу. На кафедрі дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних хвороб УМСА студенти починають відпрацьовувати свої практичні навички і вміння з другого курсу, вивчаючи дисципліну «Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології». На кожному етапі перевірка виконує свої функції. На початку вивчення нового матеріалу перевіряємо знання базових уявлень і визначень. Основна функція такої перевірки – актуалізація знань і способів виконання дій.

На практичних заняттях студенти самостійно працюють із набором терапевтичного стоматологічного інструментарію. Особливу увагу звертаємо на самостійну роботу студентів із фантомами, відпрацювання на них практичних навичок препарування твердих тканин тимчасових і постійних зубів, накладання лікувальних прокладок, герметичних пов'язок, пломбування каріозних порожнин різними пломбувальними матеріалами, механічної та медикаментозної обробки кореневих каналів зубів, пломбування кореневих каналів різними пломбувальними матеріалами.

Після вивчення відповідного матеріалу викладач перевіряє рівень засвоєння студентами знань, виявляє якість навичок, умінь. Функції перевірки полягають у запобіганні відставанню, неуспішності окремих студентів. Облік знань проводиться систематично на окремих етапах заняття. Після вивчення окремих розділів програми викладач комплексно перевіряє знання, навички, вміння, засвоєні протягом визначеного періоду. Таку перевірку називають тематичним обліком знань, вона вкрай важлива для правильного управління процесом засвоєння знань і практичних умінь. Методика такої перевірки – бесіда зі студентом, під час якої студенти звітують про те, як вони виконують завдання, чому так стисло відтворюють засвоєні знання, і показують практичні способи виконання дій [3;4].

Перевірка знань, навичок і умінь студентів 2 курсу відбувається також після вивчення всієї дисципліни «Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології». З наступного року ця перевірка на стоматологічному факультеті УМСА буде відбуватися шляхом об'єктивного структурованого доклінічного іспиту (ОСДІ). На цьому етапі перевіряється якість засвоєння студентами системи знань і вміння використовувати їх на практиці в комплексі. Для такої перевірки потрібно, щоб студенти виконали комплексне завдання, яке охоплює знання, навички, вміння з цілого розділу програми. У кінці навчального курсу питання і завдання для перевірки знань, навичок, умінь студентів мають бути ще більш узагальненими й універсальними.

Уміння і навички формуються на основі виконання визначеної системи вправ, закріплюються в процесі їх творчого використання в ситуаціях, що змінюються. У психології вправами називають багаторазове виконання визначених дій, яке спирається на розуміння і супроводжується свідомим контролем. У цьому визначенні підкреслюється цілеспрямованість вправ, які виконуються на основі пильного педагогічного керівництва. Повторення дій без керівництва викладача може не привести до їх удосконалення або буде сприяти механічному тренуванню дій у стандартних умовах. Педагогічне керівництво вправами студентів передбачає використання методики заняття і науково обґрунтованих посібників та методичних розробок [5].

Можна вважати, що знання здобувають у процесі використання інформації під час розв'язання практичних завдань, у процесі оцінювання результативності цього використання. З одного боку, вміння необхідні не до розв'язання практичних завдань, а під час нього, з іншого боку, пошук розв'язання практичних завдань стимулює необхідність здобування знань.

Звісно, у сучасних ринкових умовах неможливо підготувати конкурентоздатного на ринку праці, висококваліфікованого лікаря-стоматолога тільки засобами навчальної практики. А тому слід приділяти посилену увагу виробничій практиці та створенню умов, за яких студент зміг би застосувати практичні знання до конкретної ситуації та відчувти відповідальність за результати своїх дій. Виробнича практика – важлива частина навчального процесу, оскільки в цей період студенти мають можливість використати і закріпити на практиці ті знання, вміння і навички з дисципліни, які вони опанували протягом навчального року.

Після закінчення другого курсу студенти стоматологічного факультету проходять виробничу практику з медсестринської справи протягом місяця, із яких 10 робочих днів по 6 годин вони працюють як медсестра стоматологічного відділення. За результатами практики студенти оформляють щоденники, тобто звіт про практику. У щоденниках є чітко визначений програмою виробничої практики для студентів стоматологічного факультету перелік маніпуляцій, які вони мають виконати за час практики.

Головне завдання безпосередніх керівників практики – ознайомити студентів із сучасними можливостями асептики й антисептики, сучасним обладнанням та устаткуванням у стоматологічних відділеннях і кабінетах. Коли студенти перебувають на виробничу практику, вони вже мають теоретичну базу для неї – знання, які вони засвоїли на практичних заняттях. Уперше багато хто зі студентів під час виробничої практики змушений буде вийти зі звичного дидактичного середовища, в якому зазвичай спочатку відбувається пояснення-інструкція, потім показ прикладу дії, далі – дія за прикладом на рівні простого відтворення.

Оскільки кафедра дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних хвороб уже не перший рік відповідає за виробничу практику студентів другого курсу, викладачі відповідально ставляться до викладання цієї тематики. У тематичному плані з дисципліни «Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології» передбачені практичні заняття, на яких викладач зі студентами обговорює сучасні вимоги до стоматологічних кабінетів, сучасного стоматологічного обладнання й інструментарію, правила асептики й антисептики, методи стерилізації та дезінфекції в стоматології та ін.

На захисті практики в присутності студентів, викладачів, керівників практики, завідувача відділення студенти звітують про роботу в клініці, відповідають на запитання керівника практики і викладачів.

Отже, в сучасних умовах підготовка висококваліфікованого лікаря неможлива без ефективної практичної підготовки, яка починає діяти як система вже з другого курсу навчання студентів стоматологічного факультету на практичних заняттях і навчальній практиці.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про освіту" від 01.07.2014 № 1556-VII.
2. Медична освіта у світі та в Україні / [Ю.В.Поляченко, В.Г.Передерій, О.П. Волосовець та ін.]. – К.: Книга плюс, 2005. – 383 с.
3. Оцінка якості підготовки лікарів : методичний посібник для викладачів / [В.М. Казаков, І.С. Вітенко, О.М. Талалаєнко та ін.]. – К., 1996. –34 с.
4. Контроль якості навчання в процесі вдосконалення професійних умінь студентів / Л.Ф. Каськова, О.О. Кулай, О.Ю. Андріянова [та ін.] // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2018. –С. 117-118.
5. Виробнича практика як складова навчального процесу за кредитно-модульної системи навчання / Л.Ф. Каськова, О.Ю. Андріянова, О.О. Карпенко [та ін.] //Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі: матеріали Х ювіл. Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку). –Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2013. – Ч.2. – С.151-155.